

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет психології
Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Історія української культури»**

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень

Освітньо-наукова програма: Усі освітні програми, для яких Історія української культури має статус обов'язкової дисципліни.

Спеціалізація (за наявності): Усі спеціалізації, для яких Історія української культури має статус обов'язкової дисципліни.

Спеціальність: Усі спеціальності, для яких Історія української культури має статус обов'язкової дисципліни.

Галузь знань: Усі галузі знань, для яких Історія української культури має статус обов'язкової дисципліни.

Форма навчання: денна, заочна.

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від "26" серпня 2022 р.

м. Івано-Франківськ – 2022

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Історія української культури
Освітня програма	Усі освітні програми, для яких Історія української культури має статус обов'язкової дисципліни.
Спеціалізація (за наявності)	Усі спеціалізації, для яких Історія української культури має статус обов'язкової дисципліни.
Спеціальність	Усі спеціальностей, для яких Історія української культури має статус обов'язкової дисципліни.
Галузь знань	Усі галузі знань, для яких Історія української культури має статус обов'язкової дисципліни.
Освітній рівень	бакалавр
Статус дисципліни	обов'язкова
Курс / семестр	тривалість: один семестр
Розподіл за видами занять та годинами навчання	Лекції – 20 год. Семінарські заняття – 18 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pro/developer/course/view/1251

2. Опис дисципліни

Мета та цілі курсу:

- вивчення ключових понять і термінів, що є вступом до розуміння історії української культури;
- встановлення взаємозв'язку й взаємовпливу української культури з іншими світовими культурами, зокрема культурами європейського Заходу;
- закріплення знань про основні етапи розвитку української культури;
- встановлення взаємозв'язку української культури з різними сферами життя суспільства (освіта, релігія, економіка, право, державотворення, мистецтво);
- виокремлення ролі особистостей в процесах розвитку української культури; знання про життєдіяльність видатних постатей, що представляють різні етапи історії України;

- розвиток особистого ціннісного відношення студентської молоді до духовних й матеріальних здобутків української культури, держави.

Компетентності:

- виховання потреби у творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні в процесі опанування цінностями української та зарубіжної культурно-мистецької спадщини, схильність до самоосвіти, саморозвитку;
- інтерес до нових знань, спонукання до нових форм діяльності, здатність відстоювати власні твердження та позицію; висловлюватись чітко й науково;
- вміння використовувати науковий апарат різних інформаційних джерел: навчальної, наукової літератури, підручників, ЗМІ, інтернет-ресурсів.

Програмні результати навчання :

Студенти повинні

знати :

- українська мова – основа української культури, української держави, тому важливо використовувати її в активному повсякденному вжитку;
- ключові поняття і терміни до розуміння історії української культури
- основні етапи розвитку української культури;
- здобутки, артефакти духовної й матеріальної культури України;
- художні напрями і стилі в українській культурі;
- видатних особистостей минулого й сучасності в українській культурі;
- взаємозв'язок української культури з різними сферами життя суспільства (освіта, релігія, економіка, право, державотворення, мистецтво);
- джерельну основу, де розглядаються важливі питання історії минулого й сучасності української культури.

вміти :

- вільно володіти в повсякденному житті українською мовою;
- використовувати ключові культурологічні терміни й поняття в повсякденному та професійному вжитку;
- визначати ціннісні здобутки кожного періоду розвитку української культури;
- співставляти, аналізувати культурні традиції українського та інших народів;
- виокремлювати проблеми розвитку культури України в контексті світової культури й моделювати шляхи покращення ситуацій;
- аналізувати сучасний стан української культури й культурного розвитку;
- розвиток особистого свідомого ціннісного дієвого відношення до духовних й матеріальних здобутків української культури, держави;
- формувати моделі особистої поведінки у відповідності до стратегій розвитку українських культурних цінностей.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Форми роботи. Види роботи
1	Вступ до історії української культури.	Володіння знаннями про: Предмет та завдання вивчення «Історії української культури», взаємозв'язок з іншими дисциплінами. Категорійно-понятійний словник до вивчення «Історії української культури». Сутність та особливості поняття «культура». Значення культури для людини, суспільства. Націєтворча функція культури. Види культури, характеристики. Місце української культури в світовому культурному просторі. Національна культура, світова культура. Національна свідомість. Культура особистості. Шляхи формування культури особистості. Українська етнопедагогіка, етнопсихологія і моделі поведінки українців. Цінності української культури. Характерні особливості українського світоглядного менталітету.	Лекція-1. Семінар-1. (Усні відповіді, есе).
	Українці – спадкоємці давніх культур. Архаїчні культури на території України.	Володіння знаннями з питань: Трипільська культура: сакральні уявлення. Період кіммерійської культури на території України. Період скіфської культури на території України. Період сарматської культури на території України. Культура антів і слов'ян на території України. Походження назви «Русь», «Україна», українці.	Додаткові завдання на самоопрацювання
2	Культура України періоду Київської Русі та Галицько-Волинського князівства	Володіння знаннями з питань: Видатні особистості киеворуської культури. Влада і церква в Київській Русі: співпраця на благо культури, суспільства. Цінності української культури періоду Київської Русі. Писемність та освіта княжої доби. Оригінальна література Княжої доби. Літописання Княжої доби. Перекладна література княжої доби. «Бджола» як видатна пам'ятка перекладної літератури в культурі Київської Русі. Пам'ятки сакральної та світської архітектури Київської Русі. Давньоруський живопис, іконопис, стінопис. Відомі іконописні пам'ятки періоду Київської Русі. Здобутки Галицько-Волинської культури.	Лекція - 2. Семінар - 2 (усні відповіді, презентації, тести).

3	Культура України періоду XIV – поч. XVII ст.	Володіння знаннями з питань: «Ренесанс в українській культурі XV–XVI століть»: характеристика епохи. Гуманістичні ідеї, ренесансна філософія в Україні (Юрій Дрогобич, Станіслав Оріховський-Роксолан). Латинські школи, єзуїтські колегії, навчальні заклади. Вплив братських шкіл на українську культуру. Пересопницьке Євангелія – <i>рукописна пам'ятка староукраїнської літературної мови й мистецтва</i>. Острозька академія як осередок культурного розвитку на території України. Острозька Біблія. Друкарська справа в Україні, перші друковані книги. Полемічна література в культурі українського Ренесансу. Творчість Івана Вишенського. Полеміст Філарет Христовор. Українська художня культура XIV-XVI ст. Народний живопис. Українська ренесансна ікона. Започаткування козацтва, вплив на українську культуру. Започаткування діяльності Києво-Могилянської академії.	Лекція -3. Семінар-3 (усні відповіді, презентації, тести).
4	Культура України епох бароко, просвітництва, класицизму.	Володіння знаннями з питань: Умови розвитку української культури Нового часу. Доба Гетьманщини. Козацтво як культурне явище. Українське Просвітництво XVII-XVIII ст.: плеяда просвітителів Києво-Могилянської академії. Лазар Баранович. Дмитро Бортнянський. Максим Березовський. Феномен творчості Григорія Сковороди в українській культурі епохи просвітництва. Українське літературне бароко. Львівський університет. Харківський колегіум. Видатні архітектори та архітектурні споруди українського бароко. Андріївська церква (Київ). Церква Св. Юрія (Львів). Іван Пінзель. Скульптура бароко в Україні. Містобудування і стиль бароко на Прикарпатті: Станіславів. Український портретний живопис XVIII ст. Іконостас стилю бароко. Іван Руткович. Ікона бароко. «Хатня» ікона України стилю бароко. Становлення професійної музичної культури: Максим Березовський, Артемій Ведель, Дмитро Бортнянський. Глухівська школа співу та інструментальної музики. Класицизм в живописі. Класицизм в архітектурі. Відміна гетьманства (1764 р.), руйнація Запорізької січі (1775 р.). Територіальний розподіл України між Австро-Угорщиною й Росією; перерозподіл на	Лекція - 4. Семінар - 4 (усні відповіді, презентації, тести).

		губернії: з Гетьманщини утворили дві малоросійські губернії (Чернігівську та Полтавську), із Слобожанщини – Слобідську Українську губернію. Кріпацьке право (1783 р.).	
5-7	Культура України XIX – початку XX століть. Національно-культурне відродження в Україні.	Володіння знаннями з питань: Українська культура в складі Російської імперії; українська культура на західних українських землях у складі Австрії. Етапи українського національно-культурного відродження XIX ст. Українське дворянство козацького походження на Лівобережжі – опозиційна сила до російського уряду. На Правобережжі - польсько-українське шляхетство. Етапи українського національно-культурного відродження XIX ст.: академічний, культурницький, політичний. Іван Котляревський та українська літературна мова; «Енеїда» (1798 р.). Харківський гурток літераторів. Народництво. «Кирило-Мефодіївське братство», «Книга буття українського народу». Хлопомани (50-рр. XIX ст.). Створення перших Громад - товариств поширення освіти. «Українська громада» у Києві (1862 р.) 1863 р. – Валуєвський циркуляр (заборона друкування науково-популярних і релігійних книг українською мовою). 70-ті рр. XIX ст. – відновлення громадівського руху (С.Подолінський, О.Терлецький, М.Зібер, М.Павлик, І.Франко, М.Драгоманов). Українофіли, «соціальні демократи». «Емський указ» (1876 р.). Контакти П.Куліша та М.Драгоманова з інтелігенцією Галичини; львівська преса (газета «Правда»). 1890-1914 рр. - політична активізація національного руху. «Братство тарасівців». Револьюційну українську партію (1900)- РУП. М.Міхновський «Самостійна Україна». Українська соціал-демократична робітничая партія (УСДРП) 1905 р. Товариство українських поступовців (ТУП). М.Міхновський – засновник організованого українського націоналізму. Народницькі періоди національно-культурного відродження: інтерес української інтелігенції з числа дворянства до українського історичного минулого; до життя народу, побуту, звичаїв, традицій, обрядів Народництво - джерело українського романтизму.	Лекція -5-7. Семінар-5-7 (усні відповіді, презентації, тести).

		Поети-романтики (Є.Гребінка, М.Костомаров, А.Метлинський, М.Шашкевич, Т.Шевченко) наголошують, що українська мова головний чинник розвитку національної культури. Наукове мовознавство. О.Потебня («Думка і мова», «Замітки про малоруське наріччя» (1870), «Мова і народність» (1895)). Поетична та художня творчість Т.Шевченка; вплив на літературну діяльність українських поетів та прозаїків. М.Драгоманов (етнограф-фольклорист, літературознавець). Модерністський період в літературі, реалістичний напрям (І.Нечуй-Левицький, І.Франко, Леся Українка, Б.Грінченко). Неоромантики. Національне книговидавництво й преса. Світський театр. Г.Квітка-Основ'яненко. професіональний український театр (М.Кропивницький). Класичні будови. Ампір. Національне церковне будівництво. Впливом класицизму на скульптуру кінця XVIII-першої половини XIX ст. У 1863 р. побачив світ вірш П.Чубинського «Ще не вмерла Україна» з нотами композитора М.Вербицького (1815-1870). З проголошенням Української Народної республіки у 1917 році пісня «Ще не вмерла Україна» стала українським національним гімном. Світове визнання української музики. М.Лисенко. Університети і вища освіта в Україні в XIX ст. Етапи та умови розвитку культури України першої третини XX століття: • 1905 – 1917 рр. (1917 р. утворення Центральної Ради, яку очолив М.Грушевський. Проголошення самостійності УНР) • 1917-1930 (українське національно-культурне відродження) Традиції, звичаї, фольклор, етнографія – об'єднуючий чинник в українській культурі початку XX ст. Видатні діячі кінця XIX - початку XX століття в Україні – Л.Українка, І.Франко, М.Грушевський, Б.Грінченко, М.Міхновський. Розвиток історичної науки в Україні: Д.Яворницький «історії Запорізької січі»; діяльність Наукового товариства ім. Шевченка. Модерністські стильові пошуки: символізм, імпресіонізм, романтизм, неоромантизм, неореалізм, кубізм, експресіонізм, футуризм. Нова школа української літератури: О.Кобилянська, М.Коцюбинський, В.Стефаник; О.Олесь, В.Винниченко, М.Вороний.	
--	--	---	--

	Новаторські мотиви у живопису та графіці (О. Мурашко, О. Новаківський, П. Ковжун, І. Труш, М. Сосенко, М. Бойчук). Розвиток науки і техніки початку ХХ ст. (І. Сікорський, Ю. Кондратюк та ін.). Відродження української культури за часів гетьмана П. Скоропадського: - Послідовна перебудова вищої школи, розвиток української науки. Створення Української Академії наук (Київ). - Державний український архів; Національна галерея мистецтв; Український історичний музей; Національна бібліотека; Державний драматичний театр; Українська державна капела та симфонічний оркестр. 1918-1921 рр.: літературні об'єднання; художні збірки й альманахи («Мистецтво», «Літературно-критичний альманах», «Червоний вінок», «Музагет», «Гроно», «Зшитки боротьби», «Шляхи мистецтва», «Жовтень», «Вир революції»). Поетичні збірки В. Чумака, В. Сосюри, І. Кулика, В. Блакиного, Д. Загула, Г. Епик, В. Поліщук, Є. Плужника, Г. Шкурупій, П. Тичини. Впливи європейського символізму й футуризму на творчість українських письменників. Київська літературна група «неокласиків» (М. Зеров, М. Рильський, М. Драй-Хмара, П. Филипович, О. Бургардт). Виступи проти ідейної платформи «Пролеткульту». Літературні об'єднання - «Аспис», «Ланка», «Марс». М. Хвильовий, М. Йогансен, М. Бажан, Ю. Яновський, О. Довженко: виступи за самостійний розвиток української літератури, культури. «Україна чи Малоросія?» (М. Хвильовий, 1990 р.): ідея за розбудову України української. Товариство «Просвіта». Критика ЦК КП(б) України (1922 – 1923 рр.) «Просвіти» за націоналізм (замість інтернаціоналізму і соціалізму). Розвиток драматургії та театру (20-х рр. ХХ ст.): Державний драматичний театр (очолюваний О. Загаровим і В. Кривецьким), Державний Народний (П. Саксаганський), «Молодий театр» (Лесь Курбас, Гнатом Юра) / Театр ім. І. Франка (Лесь Курбас). Нова драматургія (В. Винниченко, Я. Мамонтов, М. Куліш). «Покутська трійця». Творчість Василя Стефаника. Образотворче мистецтво: Г. Нарбут, О. Богомазов,	
--	--	--

		О.Екстер, В.Єрмілов, П.Холодний, О.Новаківський. Український монументальний живопис. «Об'єднання сучасних митців» (ОСМ), засноване А.Петрицьким (доробок 150 портретів діячів української культури). Діяльність художників М.Бурачек, М.Жук, В. і Ф.Кричевських, О.Мурашко, К. Костанді, О. Шовкуненко, О. Курилас, В. Монастирського, О. Сорохтей. Розвиток архітектури, скульптури 20-х рр. ХХ ст. в Україні. Стиль модерн в архітектурі («Будинок з химерами» В'ячеслава Городецького). Українське кіно початку ХХ ст. Музична культура (М.Леонтович, Я.Степовий). Оперне мистецтво і діяльність оперних театрів Києві, Одесі, Харкові, Катеринославі, Львові. Діяльність композиторів Л. Січинського, А. Вахнянина, Ф. Колесси, С. Людкевича, В. Барвінського, Й. Витвицького. Виконавці світового рівня: С.Крушельницька, О.Мишуга, М.Меншинський, О. Руснак. 1926 рік – початок трагічного кінця українського національного відродження. Національна культура на західно-українських землях 1920 – 1930 рр. Національно-культурні переконання митрополита Андрея Шептицького (на основі праці «Як будувати рідну хату?»). Освіта і наука ХХ ст. Розвиток вищої освіти на Прикарпатті (Учительський інститут у Станиславові).	
8	Українська культура в ХХ столітті (30-90 рр.).	Володіння знаннями з питань: Етапи та умови розвитку культури України ХХ століття: • 1905 – 1917 рр. (1917 р. утворення Центральної Ради, яку очолив М.Грушевський. Проголошення самостійності УНР) • 1917-1930 (українське національно-культурне відродження) • 1930- 1956 (сталінський тоталітаризм); 1941-1945 рр. (друга світова війна) • 1956-1987 рр. – опір комуністичному режимові засобами культури й мистецтва • 1987 р. - нова хвиля радикальних соціально-політичних змін в СРСР. Культура України за доби тоталітаризму. Доба «розстріляного відродження». Голодомор. Репресії. Переслідування сільської культури. Поезія А.Малишка, М.Рильського, В.Сосюри,	Лекція - 8. Семінар - 8 (усні відповіді, презентації, тести).

		М.Бажана, проза О.Гончара, документальна кінодраматургія. Період «відлиги» (1956- 1961). Шестидесятники. Творча діяльність І.Світличного, В.Стуса, Л.Костенко, В.Симоненка, І.Драча, М.Вінграновського, І.Дзюби, В.Мороза, В.Чорновола, М.Осадчого, становить героїчну сторінку української культури цих років. Для В.Стуса, В.Марченка, О.Тихого, Ю.Литвина. Репресії. Діячі української культури в еміграції: Є. Маланюк, С. Гординський, І.Багряний, О.Архипенко, А.Рудницький, Д.Чижевський та ін. Творча спадщина Д.Донцова, Ю. Липинського, В.Винниченка.	
9-10	Історія української культури: новітній період розвитку.	Володіння знаннями з питань: Українська література: новітній період впливу на розвиток культури. Роль релігії та церкви в новітній культурі України. Розвиток музейної справи в Україні (на прикладі музеїв м. Івано-Франківська) Розвиток театральної справи в Україні (на прикладі творчості Івано-Франківського академічного обласного українського музично-драматичного театру імені Івана Франка) Етнодизайн в новітній художній культурі України Вокальні й хореографічні колективи Прикарпаття та інших регіонів України. Меценатство в українській культурі: значення і перспективи. Культурні здобутки рідного краю: перспективи розвитку.	Лекція - 9-10. Семінар - 9 (усні відповіді, презентації, тести).

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	-
Семінарське заняття (усні відповіді, презентації, есе)	50
Тестовий контроль знань (до семінару)	50
КСР	-
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції																		
Семінарські заняття		+		+		+		+		+		+		+		+	+	50
Тестовий контроль знань			+		+		+		+		+		+		+			50
КСР																		

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Комп'ютери, гаджети, доступ до інтернет-мережі.
Література: - Історія української культури: Курс лекцій (під загальною редакцією С.О.Костилевої. – К., 2010. – 334 с. // Доступ: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/21023/1/Pidruchnyk%28Final12%29-3.pdf - Історія української культури: Навчально-методичний посібник з дисципліни / Укл. Петренко І.М., Сарапин В.В. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2012. – 504 с. // Доступ: http://www.culture.puet.edu.ua/files/iuk.pdf - Історія української культури: Навчальний посібник ... / Ю.О.Шабанова, Н.Ю.Тарасова, О.Я. Дичковська. – Дніпропетровськ, 2012. – 141 с. // https://filosof.nmu.org.ua/ua/Textbooks/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8.pdf - Хома І. Я. Історія української культури: навч. посібник / І.Я. Хома, А.О. Сова, Ж.В. Мина; за ред. І.Я. Хоми. – Львів, 2012. – 356 с. // Електронний ресурс: http://194.44.152.155/elib/local/r39.pdf - Попович М. В. Нарис історії культури України / М. В. Попович — К., 1998. — 728 с. // Електронний ресурс: http://litopys.org.ua/popovych/narys.htm	

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства. Аудиторія 503; тел.: 59-60-15 Ел. адреса кафедри: kfsr@pnu.edu.ua Сайт кафедри: https://kfsr.pnu.edu.ua/
Викладач	Білоус Світлана Іванівна
Контактна інформація викладача:	svitlana.bilous@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	повага до всіх учасників освітнього процесу; сприйняття й толерантність до представників різних світоглядів; забороняється плагіат у підготовці і представленні робіт;
Пропуски занять (відпрацювання)	відпрацювання пропущених занять через опрацювання матеріалів лекцій, рекомендовану навчальну літературу.
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	дозволяється, але у зв'язку з поважної причини, підтвердженої документально.
Невідповідна поведінка під час заняття	- забороняється зневага до когось з учасників освітнього процесу; - забороняється некоректні вислови
Можливі додаткові бали	участь у студентських конференціях з дисципліни: 10 б.

Викладач: Білоус Світлана Іванівна